

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 94/2023 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen luonnonlaitumista

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Krista Mikkosen ym. /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 94/2023 vp:

Mitä hallitus tekee sen eteen, jotta tulkinta saadaan muutettua niin, että se mahdollistaa luonnonlaidunten määrän vähintään nykyisellä tasolla?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Suomi on sitoutunut vahvasti maatalouden ja maatalousluonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja edistämiseen Yhteisen maatalouspolitiikan kansallisessa strategiasuunnitelmassa (CAP-suunnitelma). CAP-suunnitelma pitää sisällään monimuotoisuutta edistäviä ehdollisuuden pakollisia vaatimuksia sekä laajan valikoiman vapaaehtoisia toimenpiteitä suorien tukien ekojärjestelmissä ja maatalouden ympäristökorvausjärjestelmässä. Luonnonlaitumien ja perinnebiotooppien ympäristönhoitosopimuksia rahoitetaan CAP-suunnitelman maatalousluonnon ja maiseman hoito toimenpiteestä. Ympäristösopimus maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoidosta edistää perinnebiotooppien ja muiden luonnonlaidunten hoitoa. Toimenpiteen merkitys suurelta osin uhanalaisten maatalousluonnon luontotyyppien edistämisessä on ollut suuri jo useamman rahoituskauden ajan. Yhdessä kansallisen kohteiden ennallistamiseen suunnatun ohjelman kanssa tämän hoitotoimenpiteen odotetaan edistävän maatalousluonnon monimuotoisuutta vielä aiempaa laajemmin. CAP-suunnitelman tavoitteena on, että ympäristönhoitosopimusten hoidon piirissä on 46 000 hehtaaria vuonna 2027. Toimenpiteen rahoitus on 132 miljoonaa euroa vuosille 2023-2027.

Maatalousluonnon ja maiseman hoidon ympäristösopimuksia voidaan tehdä laiduntamalla tai niittämällä hoidettavasta perinnebiotoopista, luonnonlaitumesta, luontoarvoiltaan monimuotoisesta tai maisemaltaan merkittävästä peltojen reuna- alueesta, pellon ja tien tai pellon ja vesistön välisestä reuna-alueesta tai peltoalueiden metsäsaarekkeesta, maatalousympäristön uhanalaisen lajiston säilymistä edistävästä kohteesta, maatalousympäristön muinaismuistokohteesta sekä pitkäaikaiseen maankäyttöön liittyvästä maaseudun kulttuuriperinnön hoitokohteesta. Ympäristösopimukseen voidaan sisällyttää hoidon tavoitteiden kannalta riittävät uhanalaisen lajin esiintymän, muinaismuiston tai kulttuuriympäristökohteen reuna-alueet.

Maatalousluonnon ja maiseman hoidon toimenpiteessä ei tapahtunut suuria muutoksia rahoituskausien vaihteessa. Edellinen varsinainen muutos tukijärjestelmässä tapahtui, kun ympäristösopimuksissa siirryttiin erityistukisopimuksista pinta-alaperusteiseen järjestelmään, jossa tuki perustuu toimenpiteestä aiheutuneiden kustannusten korvaamiseen. Uudelle rahoituskaudelle siirryttäessä lausuntopalautteen perusteella säädettiin, että sopimuksista tulee rajata ulkopuolelle sellaiset alueet, jotka eivät vaadi hoitoa ja ovat suurempia kuin yksi aari. Tämä raja on yhtenäinen muiden tukijärjestelmien kanssa. Velvoite tukikelvottoman alan määrittelemisestä säädetään EU:n komission delegoidun asetuksen 2022/1172 2 artiklassa. Kaikki ympäristönhoitosopimusalat ovat peltolohkorekisterissä, joten tukikelvottoman alan määrittely ja sen rajaaminen korvaukseen oikeuttavasta sopimusosalasta on tärkeää näin ollen myös peltolohkorekisterin laadun varmistamisen näkökulmasta.

Maatalousluonnon ja maisemanhoidon korvaus on vuodessa kohteen arvoluokasta riippuen 460/610 € hehtaaria kohden. Toimenpiteen korvaustaso on sama kaikkialla Suomessa ja se perustuu toimenpiteen toteuttamisesta aiheutuneisiin keskimääräisiin kustannuksiin hehtaaria kohden (EU 2021/2115 70 art). Tämän takia korvausta ei voida maksaa sellaisille alueille, joita ei hoideta. Mikäli kustannuksiin olisi sisällytetty tietty laskennallinen määrä sellaisia alueita, joita ei tarvitse hoitaa, korvaustaso olisi nykyistä huomattavasti matalampi. Se kannustaisi lisäämään sopimukseen maksimimäärän hoitamattomaa alaa sekä olisi epäoikeudenmukainen kokonaan hoidettuja alojen kohtaan. Alueita, jotka eivät vaadi hoitoa, ei tarvitse rajata aidalla tms. pois eläinten käyttämästä alueesta. Eläimet voivat siis liikkua myös sellaisella alueella, joka ei vaadi hoitoa.

Edellisellä rahoituskaudella tehtyjen peltovalvontojen yhteydessä on tuensaajalle jouduttu määräämään merkittäviä seuraamuksia, jotka johtuvat sopimusalueiden rajauksista. Yksi syy tähän on se, että kaikissa sopimuskohteissa ei ole koskaan hallinnon puolelta käyty. Uuden rahoituskauden käynnistyessä kaikissa sopimuskohteissa tehdään maastokatselmointi. Maastokatselmoinnin tavoitteena on varmistaa osaltaan, että sopimusala on hyväksyttävissä, se vaatii suunnitelman mukaista hoitoa ja sopimusalueen hoitosuunnitelma on tarkoituksenmukainen. Tämä osaltaan ennaltaehkäisee valvonnan kautta tulevia seuraamuksia, jotka toteutuessaan ulotetaan koko sopimuskaudelle ja voivat pahimmillaan olla taloudellisesti erittäin merkittäviä.

Maastokatselmoinnit tehdään jokaiselle kohteelle ensimmäisen kahden sopimusvuoden aikana. Katselmointien edetessä on havaittu, että joissakin tapauksissa ilmoitettuja sopimusalueita joudutaan rajaamaan. Rajauksia on valitettavasti joissain tapauksissa jouduttu tekemään useiden hehtaarien alalta. Yleisiä syitä sopimuksen ulkopuolelle jäävälle alalle saaristossa ovat mm. kallioinen maaperä, alueen hiekkaisuus, alue on kunnostamaton tai alue on pääsääntöisesti veden alla. Joissain tapauksissa on kysymys myös siitä, onko alueella ylipäätään riittävästi eläinten rehuksi kelpaavaa alaa, eli voidaanko eläinten hyvinvointi turvata ravinnon niukkuuden takia. Sisä-Suomessa yleisiä syitä sopimuksen ulkopuolelle jäävälle alalle ovat mm. se, että alue on aiemmin ollut sopimuksessa, sitä ei ole hoidettu ja se on kasvanut umpeen, alue on talousmetsää tai metsä

on hyvin tiheää ja kasvaa sammalta, tai se, että alue on kunnostamaton. Esimerkki kunnostamattomasta alueesta on avohakkuualue, joka kasvaa horsmaa, vadelmaa ja vesakkoa. Lisäksi sopimuksista on rajattu pois alueita, joista puuttuvat aidat, hoitotoimenpiteeksi on ilmoitettu laidunnus eikä tuensaajalla ole aikomusta aidata aluetta. Hallitus katsoo, että tällaisten alueiden sisällyttäminen sopimukseen ei edistäisi niiden tavoitteita. Niityt ja muut perinteisten maatalousympäristöjen luontotyytit, joista useat ovat luontodirektiivin mukaisia luontotyyppisiä, ovat kaikkein uhattuimpia luontotyyppisiä ja niiden lajisto on taantunut. Tarvitaan erityisiä toimenpiteitä luonnonlaatualueiden kohteiden suunnitelmalliseksi ja säännölliseksi hoitamiseksi ja resurssien kohdentamiseksi juuri näille alueille. Maastokatselmointien ja aluerajauksien avulla hallitus pyrkii edistämään arvokkaiden alueiden asianmukaista hoitoa ja täyttämään asetettuja laadullisia tavoitteita.

Petovahinkoja tapahtuu vuosittain ja ne ovat aina erittäin valitettavia. Maatalouden ympäristöhoitosopimuksen edellytyksenä on, että eläintenhyvinvoinnista huolehditaan. Ympäristöhoitosopimuksesta voi luopua kesken sopimuskauden ylivoimaisen esteen ja poikkeuksellisen olosuhteen vuoksi. Ylivoimaisen esteen tilanteissa jokainen tilanne käydään tapauskohtaisesti läpi ELY-keskuksissa. Tilanteessa arvioidaan mm. sitä, mikä on ollut yllättävää ja mihin tuenhakija on voinut varautua. Petovahinkojen osalta ylivoimaisen esteen tilanteesta päätettäessä pohditaan esimerkiksi sitä, onko alueelle tehty asianmukainen petoaita ja onko sitä hoidettu. Mikäli ylivoimaisen esteen edellytykset täyttyvät, ko. laidunalueen voisi halutessaan poistaa sopimuksesta ilman takaisinperintää. Mikäli tuenhakija haluaisi säilyttää lohkon sopimuksessa, aluetta tulee joko laiduntaa tai niittää. Ympäristöhoitosopimukseen voi lisätä ja siitä voi poistaa alueita sopimuskauden aikana, kun sopimuksen 0,3 hehtaarin minimipinta-ala täyttyy myös muutoksen jälkeen.

Hallitus jakaa huolenne luonnonlaitumien ja perinnebiotooppien hoidon jatkumisesta sekä uusien kohteiden hoidon aloittamisesta. Hallitus etsii aktiivisesti ratkaisuja tilanteeseen. Yksi mahdollinen ratkaisu olisi etsiä hallinnonalojen välisen yhteistyön avulla toimintamalleja, joilla voitaisiin rahoittaa sellaisten alueiden hoitoa, joiden hoito ei tällä hetkellä ole minkään tukijärjestelmän piirissä. Lisäksi hallitus selvittää myös muita tukitoimia, kuten mahdollisuutta maksaa erillistä kuljetuskorvausta saaristokohteissa, joissa kuljetuskustannukset voivat nousta hyvin suuriksi.

Helsingissä 12.10.2023

Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah

VN/27451/2023-MMM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: